

UDC 582.776:581.527.7(497.1)=862

NOVA NALAZIŠTA VRSTE
IMPATIENS GLANDULIFERA ROYLE
U HRVATSKOJ

GORDAN LUKAČ

(Botanički zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno 09. 01. 1989.

U razdoblju od 1981. do 1988. godine nađeno je nekoliko novih nalazišta vrste *Impatiens glandulifera* Royle u Hrvatskoj. Glavne pravce daljeg širenja toga neofita predstavljaju riječne nizine, a u manjem broju slučajeva prometnice. Prikazana je i dvogodišnja dinamika širenja te vrste na području akumulacijskog jezera HE »Čakovec«.

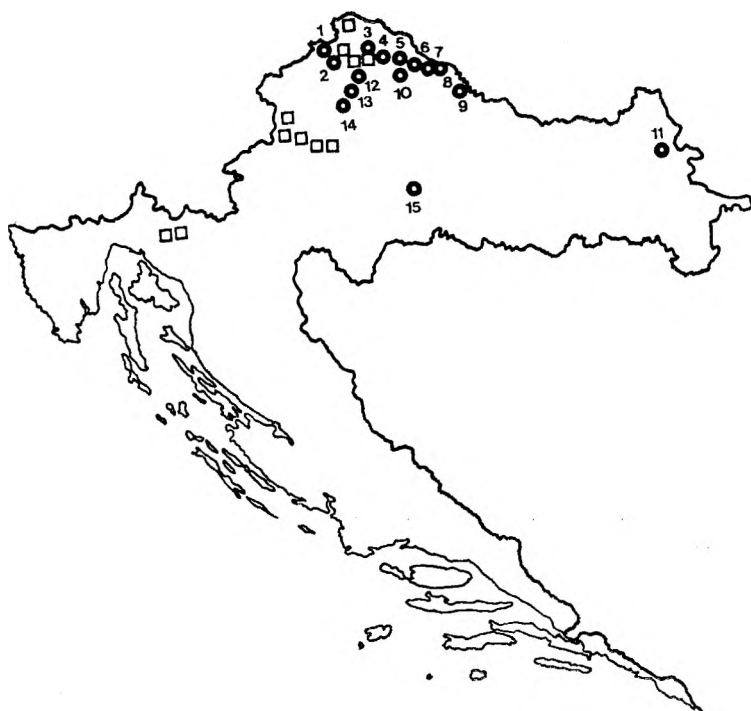
Uvod

Promjene u veličini areala pojedinih biljnih vrsta često su predmet florističkih istraživanja. Zauzimanje novih biotopa od strane neofitskih vrsta, kao i njihovo dalje širenje, registrira se gotovo svake godine u pojedinim područjima Evrope, odnosno Jugoslavije.

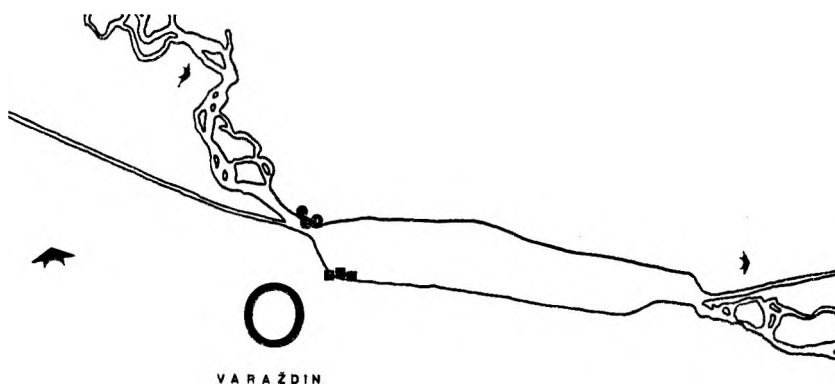
Žljezdasti nendirak (*Impatiens glandulifera*) također se ubraja među vrste koje u novije vrijeme pokazuju tendenciju širenja. U Hrvatskoj je prvi put zabilježen 1968. god. na obalama Save (Marković 1970). Petnaestak godina kasnije već je poznat sa nekoliko lokaliteta u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (Trinajstić 1974, Marković 1984).

Rezultati i diskusija

Dosadašnje poznavanje rasprostranjenosti žljezdastog nendirka u Hrvatskoj dopunjeno je s nekoliko novih nalazišta (sl. 1). To su:

Sl. 1. Rasprostranjenost vrste *I. glandulifera* Royle na području Hrvatske: □ Marković (1984), ● nova nalazišta.
 Fig. 1. The spread of the species *I. glandulifera* Royle in Croatia: □ Marković (1984), ● new localities.

Sl. 2. Dvogodišnja dinamika širenja žlijezdastog nedirka na akumulacijskom jezeru HE »Čakovec« ● — 1987. (5 primjeraka), ■ — 1988. (64 primjerka).
 Fig. 2. Two year dynamic of expansion of *I. glandulifera* on the impounded of the ČAKOVEC hydro-electric power plant. ● — 1987 (5 specimens), ■ — 1988 (64 specimens).

1. Ormož — desna obala Drave u početnom dijelu akumulacijskog jezera. Biljka je rasla na pjeskovito-šljunkovitom tlu uz nekoliko grmova *Salix alba*. Datum nalaza 13. 09. 1981.

2. Ivanec — dana 20. 6. 1988. na desnoj je obali potoka u samom mjestu Ivancu zabilježeno 30 biljaka visine oko 20 cm. Biljke su rasle na tlu bogatom hranjivim tvarima.

3. Akumulacijsko jezero HE »ČAKOVEC« — prvi put je 27. 7. 1987. na lijevoj obali jezera zabilježeno 5 primjeraka, a već 9. 9. 1988. nizvodno je zabilježeno 64 primjerka. Sve su biljke rasle na šljunkovito-pjeskovitom tlu.

4. Šemovec — Uz desnu i lijevu obalu Drave uočeno nekoliko primjeraka 9. 9. 1988. na rubu vrbovo-topolovog šumarka.

5. Prelog — Desna obala Drave kod Preloga (Lovašen — Eberhardt, usmeno priopćenje).

6. Hrženica — U velikom broju je uočavana uz rub vrbovo-topolovog šumarka 13. 08. 1987. na otočićima Drave. U sastojinama su također utvrđene: *I. noli-tangere*, *I. parviflora*, *Rudbeckia laciniata*, *Echinocystis lobata*, *Humulus lupulus*, *Solidago gigantea*, *Salix alba*, *Alnus incana*, *Equisetum hiemale*, *Eupatorium cannabinum*, *Calystegia sepium*.

7. Podturen — Desna obala Mure u VII. mj. 1986. (Lovašen — Eberhardt, usmeno priopćenje).

8. Legrad — Desna obala Drave u VII. mj. 1986. (Lovašen — Eberhardt, usmeno priopćenje)

9. Brodić — Desna obala Drave nedaleko Đurđevca u VII. mj. 1986. (Lovašen — Eberhardt, usmeno priopćenje).

10. Ludbreg — 30. 09. 1988. je na lijevoj obali Drave zabilježeno nekoliko primjeraka (selo Karlovec).

11. Osijek — u sastojini *Solidago gigantea* je 11. 7. 1987. kod sela Nard uočen jedan primjerak na desnoj obali Drave.

12. Lužan — 14. 8. 1987. i 30. 9. 1988. je 30-ak primjeraka raslo uz cestu Varaždin—Zagreb.

13. Breznica — nekoliko primjeraka uz cestu Varaždin—Zagreb 30. 09. 1988.

14. Podvorec — 30. 09. 1988. nekoliko primjeraka uz cestu Varaždin—Zagreb.

15. Kutina — 09. 10. 1988. u zajednici *Tanaceto-Artemisietum* uz potok. Od vrsta koje su rasle sa žljezdastim nedirkom treba spomenuti: *Artemisia vulgaris*, *Tanacetum vulgare*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Urtica urens*, *Iva xanthifolia* i *Triticum vulgare* (Ž. Lovašen — Eberhardt, usmeno saopćenje).

Većina novih nalazišta smještena je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj gdje su optimalni ekološki uvjeti za razvitak žljezdastog nedirka. Izvan toga područja vrsta je nađena u Kutini i u okolici Osijeka, što je njezino najistočnije dosad poznato nalazište.

Na području akumulacijskog jezera HE »ČAKOVEC« praćeno je širenje žljezdastog nedirka kroz dvije godine. Tijekom ljeta 1987. god. *I. glandulifera* je zabilježena na području lijeve obale akumulacijskog jezera (5 primjeraka). Već u 1988. god. vrsta u velikom broju naseljava desnu obalu jezera oko 800 m nizvodno. Kako se biljka rasprostranjuje bitizohidrorijom (Lhotska & Kopecky 1966), sjemenke su strujom vode dospjele u početni dio jezera. Dana 09. 09. 1988. god. zabilježena su 64 primjerka različite visine i starosti u obalnom dijelu pokraj nasipa. Uz sastojinu žljezdastog nedirka utvrđene su ove vrste: *Amorpha fruticosa*, *Acer negundo*, *Erigeron annuus*, *Eupatorium cannabinum*, *Galium mollugo*, *Salix eleagnos*, *S. purpurea*, *Alnus incana*, *Humulus lupulus*, *Clematis vitalba*, *Echinocystis lobata*. Dvogodišnja dinamika naseljavanja zapadne obale akumulacijskog jezera prikazana je na sl. 2.

Dosadašnji pravci širenja vrste bili su uz rijeke. Na nekoliko mjesta uz kuće uočene su kultivirane biljke, a samo na lokalitetu nedaleko sela Lužana vrsta je rasla uz rub ceste, što upućuje na mogućnost rasprostiranja biljke prometnim sredstvima. Najvjerojatnije su se tako rasprostranile i populacije te vrste na području Gorskog kotara (usp. Trinajstić 1974).

Z a k l j u č a k

Širenje vrste *Impatiens glandulifera* dokumentirano je novim nalazištima u kontinentalnoj Hrvatskoj. Nova nalazišta upozoravaju na postupno širenje te vrste u smjeru istoka. Osijek predstavlja najistočnije zasad poznato nalazište žljezdastog nedirka u Hrvatskoj. Rasprostiranje se vrši bitizohidrohoriom, autohoriom i antropohoriom.

Dvogodišnja dinamika širenja te vrste na akumulacijskom jeziru HE »ČAKOVEC« pokazuje njezinu veliku sposobnost osvajanja obalnih područja rijeka.

L i t e r a t u r a

- Lhotska, M., K. Kopecky 1966: Zur Verbreitungsbiologie und Phytozoönologie von *Impatiens glandulifera* Royle an den Flusssystemen der Svitava, Svratka und oberen Odra. Preslia 38, 376—385.
- Marković, Lj. 1970: Prilozi neofitskoj flori savskih obala u Hrvatskoj. Acta Bot. Croat. 29, 203—211.
- Marković, Lj. 1984: Zur Verbreitung und Vergesellschaftung von *Impatiens glandulifera* in Kroatien. Acta Bot. Slov. Acad. Sci. Slovenceae, Ser. A, Suppl. 1, 209—215.
- Trinajstić, I. 1974: Ein neuer Fundort von *Impatiens glandulifera* Royle in Kroatien. Fragm. Herbol. Jugosl. 40, 1—6.

S U M M A R Y

NEW LOCALITIES OF THE SPECIES *IMPATIENS GLANDULIFERA* ROYLE IN CROATIA

Gordan Lukač

(Department of Botany, Faculty of Science, University of Zagreb)

The spread of the species *Impatiens glandulifera* is supported by documents of new localities in inland Croatia. The new localities suggest its progressive expansion to the east. The surroundings of Osijek are the easternmost localities of this species in Croatia. It disseminates by bithysohydrochory, autochory and anthropochory.

The distribution of this species on the impoundend lake of the ČAKOVEC hydro-electric power plant in two years shows its great ability to spread on rivers banks.

Gordan Lukač, dipl. ing. biol.
Botanički zavod
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu
Marulićev trg 20/II
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)